

RITMIKAI ISMERETEK ÁTADÁSA

DÉVAI ADRIENN

2020.09.23.

ELŐFELTÉTELEK

- Általános és konkrét előfeltételei vannak egy új zenei elem tudatosításának
- Általános előfeltétel (kialakítása az átmeneti időszak feladata):
 - egyenletes mozgások végzése daléneklés közben
 - dalritmus és mérőütés összekapcsolása
 - ritmuselvonás
 - dalazonosítás ritmusmotívumok segítségével
- Konkrét előfeltétel (ELŐKÉSZÍTÉS):
 - Tanuló rendelkezzen a tanítandó zenei elem **képzetével**.

ELŐFELTÉTELEK

- Képzetkialakítás:
 - minél több olyan dal tanítása, amiben hasonló módon fordul elő a megtanítandó új zenei elem
 - ismeretnyújtás --> előző órák feladata (új ismeretet tartalmazó dalok HALLÁS UTÁNI tanulása, ismétlése, gyakorlása) => célnak megfelelő dalkincs kialakítása
 - az új zenei elemet tartalmazó részletek kiemelése, megfigyeltetése --> így kialakítható annak képzete, s mint ilyen felidézhető, reprodukálható lesz

ÚJ ZENEI ELEM MEGISMERTETÉSÉNEK MOZZANATSORA – TUDATOSÍTÁS FOLYAMATA

- Ismert dal kiválasztása:

- éneklés/játék
- motívum/sor kiemelése
- ritmuselvonás alkalmazása

Jó mintadal kritériumai:

- Az új zenei elem lehetőleg a dal első motívumában, sorában szerepeljen, de ne azzal kezdődjön
- az új elem előtt a MÉRŐÜTÉS ritmusjelei álljanak

- Az új zenei elem megfigyelése:

- a már ismert zenei elemek (ritmus) tudatosítása
- szemléltetés a táblán
- VISZONYÍTÁS

ÚJ ZENEI ELEM MEGISMERTETÉSÉNEK MOZZANATSORA – TUDATOSÍTÁS FOLYAMATA

- Az új zenei elem tudatosítása:
 - név és jel megismertetése
 - szemléltetés a táblán
 - reprodukció

- Végül: dal élményének újrateremtése (énekeltetés egészében, szöveggel, élményszerűen)

ÚJ ZENEI ELEM MEGISMERTETÉSÉNEK MOZZANATSORA – TUDATOSÍTÁS FOLYAMATA

Új ritmikai elem példák:

- ti-ti
- tá-á
- pontozott fél érték
- nyolcad és szünete
- szinkópa
- nyújtott ritmus
- éles ritmus

jól megválasztott mintadal példa:

- Zsipp-zsupp kender zsupp (negyed mérőhöz viszonyítunk)
- Méz, méz, méz (negyed mérőhöz viszonyítunk)
- Á-bé-cé-dé (negyed mérőhöz viszonyítunk)
- (Volt nekem egy kecském) tudod-e (nyolcad mérőhöz viszonyítunk)
- Itt ül egy kis kosárba (nyolcad mérőhöz viszonyítunk)
- Szép szakmári lányok (nyolcad mérőhöz viszonyítunk)
- A szántói hires (nyolcad mérőhöz viszonyítunk)

BEGYAKORLÁS FOLYAMATA

- utóritmizálás
- visszhang
- az új elem összeolvasása az előzőekben elsajátított ritmikai elemekkel
- olvasógyakorlatok
- írásgyakorlatok
- felismerő, megfejtő feladatok
- kétszólamú olvasógyakorlatok
- alkotó feladatok (pl. impovizáció)

RITMIKAI ISMERETEK

- RITMUSTANÍTÁS SORÁN A ZENE IDŐBELI VONATKOZÁSAIT TANÍTJUK!
- Alapfogalmak:
 - **ritmus** (a hangok egymáshoz viszonyított időtartama)
 - **mérő** (egyenletes lüktetés, a zenei idézet/dal/ritmussor "szívverése")
 - **ütem** (lüktetések csoportosítása hangsúly szerinti rendben)
 - **tempó** (a zenei folyamat sebessége)

RITMIKAI ISMERETEK

- Tudatosítandó ritmikai jelenségek:
 - ritmusértékek és ritmusképletek
 - ütemfajták
 - tempó

RITMIKAI ISMERETEK – ALSÓ TAGOZAT

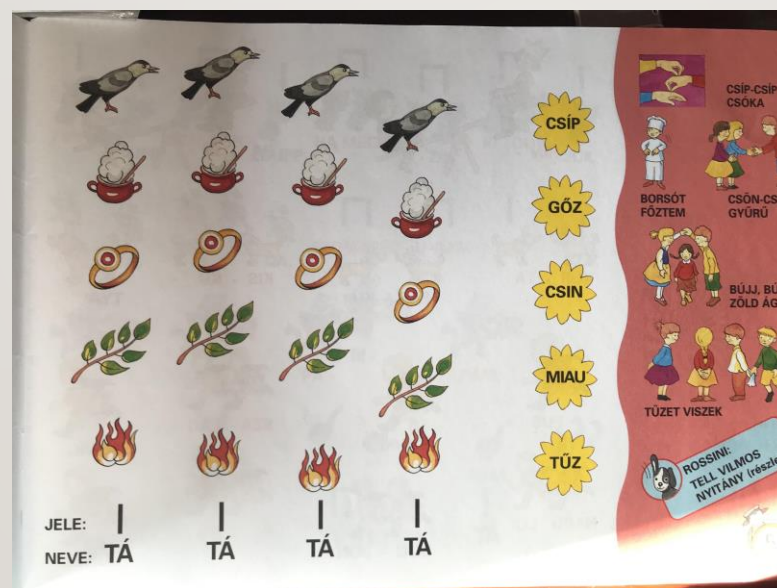
- Ritmusértékek, ritmusképletek:
 - Tá (ikonikus ábrázolással is)
 - ti-ti (ikonikus ábrázolással is)
 - negyed értékű szünet (ikonikus ábrázolással is)
 - fél érték: tá-á (második osztály)
 - egész érték: tá-á-á-á (harmadik osztály)
 - háromnegyed értékű ritmus: tá-á-á (negyedik osztály)
 - fél és egész értékű szünetek (akkor, ha már ritmusértékek neveit – nyolcad, negyed stb. – tudják)
 - motívumvégi nyolcad és a nyolcad értékű szünet (nyolcadokkal összevetve!)
 - ritmusképletek: szinkópa, nyújtott ritmus, éles ritmus (nyolcadokkal összevetve!)

RITMIKAI ISMERETEK – ALSÓ TAGOZAT

- Ütemformák megismertetése:
 - kettes ütem
 - négyes ütem
 - hármas ütem
- Alsó tagozatban használatos tempójelzések:
 - mérsékelten, élénken, gyorsan, lassan

PÉLDÁK

- Első tudatosítandó érték a TÁ.
- Megelőzően csak negyed értékkel kezdődő dalt tanítunk, majd figyeltetünk meg.

Például:

Taps: x x x x

Ének: Csön - csön gyű - rű

Tábla: | | | |

vagy J J J J

(Mint az egyenletesen járó lábak.)

Ez az egyenletes mérőütéssel azonos hosszúságú (időtartamú) *ritmusérték*.

Gyakorló- (ritmus-)neve: **tá**

Jele: | (vagy: J)

- Ti-ti tanítása: Tá tá ti-ti tá kezdetű dalszövegeken keresztül

SZAKIRODALOM:

- Réti Anna-Döbrössy János (szerk. 2012): *Az ének-zene tantárgy-pedagógiája*. Elte Eötvös Kiadó

http://old.tok.elte.hu/enek/letoltesek/Jegyzet/Reti_Dobrossy_Az_enek_zene_tantargypedagogiaja.PDF

- Pappné Vencsellői Klára (2007): *Ének-zene tantárgypedagógia*. Pedellus Tankönyvkiadó
- Györgyiné Koncz Judit (2008): *Az énektanítás alapjai*. Károli Egyetemi Kiadó

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!